

Marija Mijot

KAR SUO NAŠE NUONCE ŠLE NA BUAŽJUO PUOT U ŠTRUNJAN

KO SO NAŠE NONICE ŠLE NA BOŽJO POT V STRUNJAN

– Tiste dan je blo jasno paletno nebu!
je nuonca začjela:
– Use je kazalo, de buo res an lep dan,
kar smuo se uodpraulale
na buožjuo puot u Štrunjan.

Rekla s'n še Nince, Urše, Vanke, Pepe,
de je škuoda b't dama na praznek
u tje žrnade lepe.
Sej nesmuo še, reve, vidle
ne Štrunjan ne Peran!

Z nuoncuo Katarincuo je šou tude majhen
Miček.
Za papuotnecuo smuo uzjele u beu
prtiček
neke sadja, sira jn damačga kruha.
Se zastuope, de ne buo južna taku suha,
še na puot anuo flaškecuo ječmenouga
kafè
o vinca o pej malo temperanja.

– Ah, kaku buo d'nes res lepu, –
heti pravet mlada Birsava Štefanja.
Jasnu nebu, ku ribje uku,
čluovek se naveliča zmire tist'ga pranja!

Samo b'l pl'šna Ninca neke uoporeka:
de buažja puot po murje je navarna za
človeka:
rajše be capatale u hrib,
murje je dum samo uod rib.

– Buh pamage, prave Pepa.
– Na grjemuo ne u d'žje ne u burje,

– Tisti dan je bilo jasno poletno nebo! –
je nonca začela:
– Vse je kazalo, da bo res en lep dan,
ko smo se odpravljale
na božjo pot v Strunjan.

Rekla sem še Ninci, Urši, Vanki, Pepi,
škoda, da bi na praznik čepele doma,
ko se je napravil dan kot iz zlata.
Saj, revce, nismo še pogledale
ne v Strunjan ne v Piran.

Z nonco Katarinco je šel tudi mali Miček.
Za popotnico smo zavezale v bel prtiček
nekaj sadja, sira in domačega kruha.
Se razume, ker južina ne sme bit suha,
smo s sabo vzele v flaškici ječmenovo
kafè
al malo vina al pa temperanja*.

– Ah, kako bo danes res lepo, –
hiti pravit mlada Birsava Štefanja.
– Jasno nebo, kot ribje oko,
človek se kdaj naveliča tistega pranja.* –

Samo bolj plašna Ninca nekaj oporeka:
da je po morju božja pot nevarna za
človeka,
bi rajši kar cokljale v hrib,
morje je dom samo od rib.

– Bog pomagaj, pravi Pepa,
– saj ne gremo ne v burji ne v d'žju,

ambat je lepu tude j't pa murje. –
Katarinca pej veselo: – Samo pagljete,

kašnu sv'tlu sunce je nad Grižuo ustalo,
ku be telo reč vre naprej:
Sej buom jest v's kompanjalo
u ta zaželen krej!

Z name je šou an dehounek jn dva
franceškana.
Narv'č n's je blo okoličank,
neke tude ses srede Trsta,
taku n's bla je ana druž'na čvrsta.
Pa puote smuo se menle, puajale, malile,
ukule naše barke suo pei slane uade se
padile.

Blo je use taku straš'nsku veselo,
lepu n's je vapor du suhe zemle prpelo.
Previdno smuo stuople na peranske breg,
murje je zašemelo – ku zad'šjen smeh.

Sez us'h uoštarij suo vre ribe zadešale,
a mi smuo buažjo puot taprej se zbrale.
– Duaste smuo se z barkcuo uzile,
zdej pej lepu buomo u rjeber nomalo
hodile, –
prave Vana sez Gurnje Grjete.

Ninca se nazaj uglase: – Ah, pagljete!
Kuoža muaja je usa čurja,
kar gljedam na ukule trkaj murja. –
Ja, kej smuo tele, pl'šne Nince smuo se
smejale.

Ane suo šle se nuoge uokuopat,
de suo puale mougles bulše stuopat.
Lih du cirkve je pršla usa družčna naša,
kar je začjela svjeta maša.

Pred altarjam je dehounek u sv'tlem
plašče stau,
jn u hrvaškem jezike svjetuo mašuo brou.
Marijin altar je bjeu v's u ruožah jn u
svečah,
pa cjekve pej damačinke u anah beleh
uplečah.
Pa buažje šise suo puojale Istrane,
pamagale j'm mi, pa naše,
ku ble be njih farane.

*kdaj pa kdaj je dobro it tudi po morju! –
Katarinca pa veselo: – Samo poglejte,*

kakšno svetlo sonce je nad Grižo vstalo,
kot bi nam rado vedet dalo:
Saj bom nad vami jaz bedelo,
vam na željeni poti družbo delalo.*

*Z nami je šel en duhovnik in dva
franciškana*.
Največ nas bilo je okoličank,
nekaj tudi iz srede Trsta,
tako nas je bila kar ena druž'na čvrsta.
Po poti smo se menile, pele, molile,
krog barke so pa slane vode se podile.*

*Strašansko veselo je naša pot tako šla,
lepo nas je parnik odložil na trdna tla.
Previdno smo stopile na piranski breg,
morje pri tem zašumi – kot pridušen smeh.*

*Iz vseh oštarij so že ribe zadišale,
me pa smo najprej na božjo pot se
podale.
– Zadosti smo se z barčico vozile,
zdaj bomo lepo še v reber malo hodile, –
pravi Vana iz Gornje Grete*.*

*Ninca se že spet oglašja: – Ah, poglejte,
kurja polt me spreletava,
krog in krog ena sama morska planjava!
Ja, kaj bi ob tem: plašni Ninci smo se
smejale.*

*Ene so šle si še noge okopat,
da so potem mogle boljše stopat.
Prav ko prišla je do cerkve družčina naša,
že je začela tam sveta maša.*

*Pred oltarjem je duhovnik v svetlem
plašču stal
in po hrvaško* sveto mašo bral.
Marijin oltar je bil ves v rožah in svečah,
po cerkvi pa domačinke, vse v belih
oplečah.
Po božji hiši so peli Istrani,
pomagali smo mi jim, po naše,
kot da bili bi njih farani.*

Pa t'n lepen mašnem uobrede
šle smuo h velik'me križe,
ke stou je guar na srede,
gljedale ukule plavo murje
jn neke starih bajt, kmetij
jn pazdraulale uod t'n ledi.

Puale smuo juo mahale nazaj u Peran,
ku be narjedo us'k pašten kristjan!
Šle smo kuost prau fin brodet,
cvrte ribe, r'deč z jejce,
pile muačno istarsko vino,
se men'le z brškuo strino,

katjera dvakrat na tjeđen prhaja u Trst
sez staruo uslico,
ke je naluože jejca, kakuše, uole
jn še njih muačnuo – uosmicuo.

Smuo rekle: – No, videste, videste,
de taku veleč nej ta n's svet,
be se l'hko v'č buoto srečale
jn naše paznanje pavečale. –

Puale, site vina, kruha, rib,
šle smuo guar u peranski hrib.
Gljedale smuo dual: streha uob strehe,
pej trkaj kamino u vrste,
ku je sudato u našme Trste.
Vidle smuo cjerko, turen, na njeme križ
jn malo nuoveh, a duaste starih šiš.

Ninca, ke misle zmirej na kej hud'ga,
neke pasluša jn b'l patiho reče:
– Jejžeš, jejžeš! Čujeste na delč grmenje?!
–

Hitro se prkriža:
– Tu duabro nej znamenje,
jn mi pej taku delč uod duma! –

Pepa pej, u koraze
še pa muočneme vine, juo tolaže:
– Buh zna v'le či tu grmi,
n'č ne del'se Ninca ti skrbi. –

Papadan smuo šle lepu še h litanijam.
Ku be murje pad suncam vrelo,
use naukule je še gredo.
Kar smuo se paslaule,

*Po tem lepem mašnem obredu
smo šle še k velikemu križu,
ki stal je na sredi, na grebenu:
povsod naokrog plavo morje
in nekaj starih hiš, kmetij,
lepo smo se razgledale, pozdravljale ljudi.*

*Potem smo jo mahale nazaj u Piran,
kot bi to storil vsak pošten kristjan.
Šle smo kosit en prav fin brodet,
cvrte ribe, redič z jajci,
pile močno istrsko črnino,
se menile z brhko strino,*

*ki dvakrat tedensko
prihaja u Trst s staro oslico,
na katero jajca, kokoši, olje naloži,
in še njih močno osmico*.*

*Smo rekle: – No, vidite, vidite,
saj svet niti ni tako velik.
Lahko bi se še kdaj srečale
in naše poznanstvo povečale.*

*Potem smo, site vina, kruha, rib,
se podale še v piranski hrib.
Gledale smo dol: streha ob strehi
pa tolko dimnikov v vrsti,
kolkor soldatov v našem Trsti.
Smo videle še cerkev, stolp, na njem lep
križ
in malo novih pa dosti starih hiš.*

*Ninca, ki zmeraj misli na kaj hudga,
nekaj posluša in bolj potiho reče:
– Jejžeš, jejžeš, čujete tam daleč? Že
grmi! –
Se hitro prekriža:
– Nič dobrega se nam ne bliža,
mi pa tako daleč od doma! –*

*Od močnega vina je Pepa pri korajži,
pa jo seveda takoj potolaži:
– Bog ve, kje vse to grmi,
nič ne delaj, Ninca, si skrbi! –*

*Popoldne smo lepo šle k litanijam.
Morje kot bi pod soncem kipelo,
vsenaokoli tako se je gredo.
Ko smo se odpravile,*

Peran, Štrunjan pazdraule,
na uodprto murje se barka je spestila.

Kar naambat, de nesmuo znale prou uod
kuot,
pa nebe se gmuota uoblako črneh je
valila,
u hipe prve kaple suo začjele padat,
an močan veter je z'čno barkuo majat.

– Kej buo, kej buo, – rumarje je
zaskrbelo,
nad name pihalo, padalo, bliskalo,
grmelo.
Ane je kar zagrabo srh,
z dulanjih prestuoro pršle suo na vrh!

Nekamr nej blo več uobstanka.
Začjele uobračat suo uči Pepa, Urša,
Vanka,
pakuance nej mougo stat ne st'r ne mlad,
d'sh je šlato ku na kontrat.

Čule suo se pruašnje, upitje:
– O, usmileni Buh, pomage! Nej hudo
neha,
nej se nad name uodkrije
ublako d'vjuh streha!

Marenerje suo n's talazle,
a mi smuo barkuo usuo panesnažle.
Ninca je tarnala: – O, kašen buo n's
deštin!
S'n rekla jest, jest ne falin.
Marija luba, pride n'n na pamuč,
ne be ta hudič vremjena jemu muč. –

Namesto uombrel smuo čjez glavuo vrgle
šruoka krila,
na barke ble smuo ku strašila.
Tudi majhnega Mička je Katarinca s
krilam pokrila,
a trko de ni reveža zadešila.
Uatrak se je zebo uon,
jn rajše gljedo ta šjejuon.

Use upjek smuo tarnale naprej:
– O Mate buažja, še ano uruo n'n duobro
ti dej!

*Piran, Štrunjan pozdravile,
se na odprto morje barka je spustila.*

*Kar naenkrat, da nismo znale prav od
kod,
čez nebo se gmota oblakov črnih je valila,
v hipu so začele prve kaplje padat,
en močen veter je začel nam barko mājat.*

*Kaj bo, kaj bo, – je romarje skrbelo,
nad nami pihalo, padalo, bliskalo,
grmelo.
Ene je kar zagrabil srh,
z dolnjih prostorov so prišli na vrh.*

*Nikjer več ni bilo obstanka.
Začele so obračati oči Pepa, Urša,
Vanka,
pokonci ni več mogel stat ne star ne mlad,
dež je tepel kot na kontrat*.*

*Čule so se prošnje, vpitje:
O Bog! Pomagaj, usmili se! Naj hudo
neha,
naj se nad nami odkrije
oblakov divjih streha!*

*Mornarji so nas tolāžili,
mi pa smo barko vso ponesnažili.
Ninca je tarnala: – Oh, kakšen bo naš
deštin*?
Sem rekla jaz, jaz ne zgrešim!
Marija ljuba, pridi na pomoč,
da bi hudič vremena zgubil svojo moč. –*

*Namesto dežnikov smo vrgle čez glavo
široka krila,
bile na barki smo kakor strašila.
Tudi malega Mička je Katarinca s krilom
pokrila,
pa tako da ni reveža zadušila;
otrok se je zgubil proč od nje,
in rajši šel gledat tisto norenje.*

*Vsevprek smo tarnale naprej:
– O, Mati božja, še eno uro nam dobro
daj!*

Če ne, kadu buo u pr'cesje huado,
če grjemuo fnt u tuo str'šno uoduo?

Ne buomo gljedle tržaškega v'č pusta,
če ne pride nad n's gnada svetga Žušta.
Adijo utruace, adijo muoš,
ti vido žene v'č ne buoš!

Barka u kankrajah je str'šno škripala
jn us'ka naša strina hlipala.
– Oh, use, use u murje gre,
brodet jn duabro vince! –
čuje glas prestr'šene se Nince.

– Nej z Bugam grje use! –
muakra Urša juo talaže.
– Buh dej, de be držo usaj temuon,
dukr se n's Trst pakáže,
jn svjete Žušt, njegou patruon! –

Pačase se nevihta v'ndr je pamirila,
pa nebe se bleščuoba je reširila.
Le murje je še j'zno fl'skatalo,
nizko sunce se po muokre barke je
jegralo.

Reve mi smo v'ndr jejšat se ustaule
jn buažjuo smua pamuč zahual'le.
– O, pačáščen buade svete Žušt! –
se čulo sez rumarskih je vrst.
– Jn pažjegnana nej buo še tuaja
mučeniška kust,
ke pamago se, de pršle smuo nazaj u lube
Trst. –

*Kdo bo, če ne, še v procesiji hodil,
če bomo skončale v tej strašni vodi?*

*Ne bomo več gledale tržaškega pusta,
če nad nas ne pride milost svet'ga Justa.
Adijo otroci, adijo mož,
ti videl žene več ne boš! –*

*Barka je v sklepah strašno škripala
in vsaka naša strina hlipala.
– Oh, vse, o vse zdaj v morje gre,
brodet in dobro vince! –
čuje glas prestrašene se Nince.*

*– Kar naj gre z Bogom vse! –
ni mokri Urši prav nič lažje:
– Bog daj, da bi nam vsaj krmila ne
zlomilo,
dokler se ne prikaže nam naš Trst,
in pa njegov patron, svet Just! –*

*Počasi se nevihta je vendar pomirila,
po nebu se bleščoba je razg'rnila.
Le morje je še jezno flesketalo,
nizko sonce se po mokri barki je igralo.*

*Reve me smo vendar jejšati prestale
in božji pomoči hvalo dajale.
– O, bodi čaščen nam, sveti Just! –
se zdaj je začulo iz romarskih vrst.
– In posvečena bodi tvoja mučeniška
kost,
ker si pomagal nam nazaj v ljubi Trst! –*

Po pripovedi moje mame
o romanju v avgustu leta 1900
V knjižni jezik prestavil Marko Kravos

* Temperanje – okisana voda

* Tisto pranje – veliko okoličank se je ukvarjalo s pranjem perila za mestno gosposko. Perica je bila tudi pesničina mama, Ivanka Hrovatin, kateri je pripoved »postavljena v usta«.

* Griža – hrib nad Sv. Ivanom, severovzhodni del kraškega roba nad Trstom.

* Frančiškani – ne samo v Trstu, tudi v Strunjanu je frančiškanski samostan, vendar je bil tu ustanovljen šele leta 1907. (podatek župnika, patra Filipa)

* Gornja Greta – primestna četrt Trsta.

* Po hrvaško – po vsej verjetnosti s kako romarsko skupino gostujoči duhovnik, ker je bila strunjan-ska božja pot zelo priljubljena v hrvaškem delu Istre in med istrskimi pomorščaki sploh. Tudi bela opleča, omenjena dva verza nižje, niso tipična za Strunjan, ki je imel pretežno italijanski značaj. (Po besedah župnika patra Filipa, ki je te stvari bral v župni kroniki, a se je med piščevim spraševanjem nekje založila)

* Osmica – tu pomeni domače vino.

* Na kontrat – delo, plačano po učinku; na akord.

* Deštin – usoda (iz ital.)